

KEELEMEEEL

Eesti keele käsiraamat õppijale

KRISTA MÄGI ◦ TIJU PUUK ◦ PIIBE LEIGER ◦ IVIKA HEIN

KEELEMEEEL

Eesti keele käsiraamat õppijale

2019

Keelemeel. Eesti keele käsiraamat õppijale
KRISTA MÄGI, TIJU PUIK, PIIBE LEIGER, IVIKA HEIN

Toimetaja KADI KALJOLA, MAARJA VALK
Sisu- ja keeleteoimetaja KRISTA MÄGI
Keelekorrektuur: EVA SAUL, PIRET PÖLDVER
Kujundaja HEIKO UNT

© Krista Mägi, Tiiu Puik, Piibe Leiger, Ivika Hein
© Kirjastus Maurus
3., täiendatud trükk. Juurdetrükk 2019

ISBN 978-9949-559-77-0
Kirjastus Maurus
www.kirjastusmaurus.ee

Saateks

„Keelemeel“ on raamat, mis kutsub kasutajat keelemeelt parandama. Keelemeel on keele tajumise võime, keeletundlikkus, keelekriitiline vaimulaad, aga ka keeleteadmised ja keelearukus, oskus emakeelt kasutada ka siis, kui õpitu on meelest läinud.

Käsiraamatus on neli peatükki. „Sõna“ käsitleb olulisi teemasid, mida sõnadest oleks vaja teada: sõnaliigid, tähendus, käänamine, pööramine, õigekiri. „Lause“ annab ülevaate lauseliikidest, kirjavahemärkidest ja lausete moodustamisest. „Tekst“ räägib tekstiliikidest, tekstide koostamisest, stiilist ja vormistamisest. „Keeleabi“ juhatab muude allikate juurde, kust huviline võib abi saada, kui mõni keeleprobleem ette tuleb.

Keeleküsimusi on püütud käsitleda lihtsalt, vältides keerukaid üksikjuhtumeid. Põhjalikumaid teadmisi vajav inimene peaks pöörduma ulatuslikuma käsiraamatu või kitsamat valdkonda vaatleva keeleteose poole.

Teemade juures on enesekontrolliks ülesanded, mille vastused on raamatu lõpus.

Lisatud on aineregister, mis kergendab vajaliku teema otsimist, ja levinumate võõrsõnaliste keeleterminite sõnastik.

Käsiraamatu osad 1.1 – 1.8 ja 4 on kirjutanud Krista Mägi, 1.9 – 1.13 Tiit Puik, 2. osa Piibe Leiger ja 3. osa Ivika Hein.

Kui see raamat on kasutajale (keele)meelepärane, siis on meil üks süda ja üks (keele)meel.

Autorid

Sisukord

1. SÕNA

1.1. Sõnavara	13
1.1.1. Sõnaliigid	13
1.1.2. Liigitus sõnade päritolu järgi	13
1.1.3. Liigitus muutmisviisi järgi	14
1.1.4. Liigitus lauses kasutamise otstarbe järgi	14
1.1.5. Liigitus tähenduse järgi	15
1.1.6. Sõnaliikide tabel	20
1.2. Sõnavara rikastamise viisid	22
1.2.1. Tuletamine	22
1.2.1.1. Nimisõnaliited	22
1.2.1.2. Omadussõnaliited	23
1.2.1.3. Arvsõnaliited	24
1.2.1.4. Tegusõnaliited	24
1.2.1.5. Määrsõnaliited	24
1.2.2. Liitmine	25
1.2.2.1. Liitnimisõnad	26
1.2.2.2. Liitomadussõnad	27
1.2.2.3. Liitarvsõnad	27
1.2.2.4. Liittegusõnad	28
1.2.2.5. Liitmäärsõnad	28
1.2.3. Laenamine	28
1.2.3.1. Võõrsõnad	29
1.2.3.2. Tsitaatsõnad	32
1.3. Sõna tähendus	34
1.3.1. Sünonüümid	35

1.3.2. Antonüümid	36
1.3.3. Homonüümid	36
1.3.4. Paronüümid	37
1.4. Sõnade muutmine	41
1.4.1. Vormiõpetuse põhimõisted	41
1.4.2. Tüvevaheldused	43
1.5. Käänamine	47
1.5.1. Käänded	47
1.5.2. Ainsus ja mitmus	48
1.5.3. Ainsussõnad ja mitmussõnad	51
1.5.4. Nimede käänamine	52
1.5.5. Lühendite käänamine	53
1.5.6. Veaohtlikke käänevorme	53
1.5.7. Omadus-, arv- ja asesõnade käänamine koos nimisõnaga	55
1.5.8. Mõnede asesõnade käänamisest	56
1.5.9. Arvsõnade käänamisest	59
1.6. Võrdlemine	61
1.7. Tegusõna vormistik	64
1.7.1. Tegusõna pöördelised vormid	64
1.7.2. Tegusõna käändelised vormid	68
1.7.3. Veaohtlikke verbivorme	68
1.8. Muutumatu sõnade muutmine	70
1.9. Häälikuõigekiri	71
1.9.1. Häälikud ja hääldamine	71
1.9.1.1. Häälikud ja tähed	71
1.9.1.2. Häälikuühendid, silp	72
1.9.1.3. Õigehääldus	73
1.9.2. Õigekirjutus	75
1.9.2.1. Häälikupikkuste märkimine kirjas	75
1.9.2.2. Häälikuühendite õigekiri	76
1.9.2.3. <i>g</i> , <i>b</i> , <i>d</i> <i>s</i> -i kõrval	77
1.9.2.4. <i>i</i> ja <i>j</i> -i õigekiri	78

1.9.2.5. <i>h</i> õigekiri	78
1.9.2.6. <i>f</i> ja <i>š</i> õigekiri	80
1.9.2.7. Liidetega sõnade ja liitsõnade õigekiri	80
1.9.2.8. Ühesilbiliste sõnade õigekiri	82
1.9.2.9. Võõrsõnade õigekiri	83
1.9.2.10. Võõrnimedele ja -tuletistele kirjutamine	84
1.9.2.11. Tsitaatsõnade kirjutamine	85
1.9.2.12. Poolitamine	85
1.10. Suur ja väike algustäht	87
1.10.1. Suure ja väikese algustähe kasutamine	88
1.10.2. Täpsustavaid märkusi	90
1.10.2.1. Kohad, ehitised	90
1.10.2.2. Asutused, ettevõtted, organisatsioonid, ühendused	91
1.10.2.3. Ajaloosündmuste nimetused	92
1.11. Kokku- ja lahkukirjutamine	93
1.11.1. Nimisõna + nimisõna	93
1.11.2. Omadus-, arv-, asesõna või muutumatu sõna + nimisõna	96
1.11.3. Kohanimedele kokku- ja lahkukirjutamine	96
1.11.4. Käänd- või määrsõna + omadussõna	97
1.11.5. Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine	98
1.11.6. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine	99
1.11.7. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine	100
1.12. Numbrite kirjutamine	104
1.12.1. Põhi- ja järgarvude kirjutamine	104
1.12.2. Rooma numbrid	105
1.12.3. Arvsõna käände näitamine	106
1.12.4. Kuupäevad, aastaarvud, ajavahemikud	107
1.13. Sõnade lühendamine	109
1.13.1. Lühendite kasutamine	109
1.13.2. Lühendusviisid	109
1.13.3. Kirjavahemärgid lühendeis	111
1.13.4. Üldkasutatavaid lühendeid	112

2. LAUSE

2.1. Lauseõpetus	116
2.2. Lause suhtluseesmärgid	116
2.3. Täislause ja mittetäielik lause	117
2.4. Lauseliikmed	117
2.5. Üldlaiendid, kiilud ja sidendid	121
2.6. Lauseliikmed ja moodustajad	123
2.7. Lausete liigid ja kirjavahemärgid	124
2.7.1 Lihtlause kirjavahemärgid	125
2.7.1.1. Koondlause kirjavahemärgid	125
2.7.1.2. Lisandi kirjavahemärgid	127
2.7.1.3. Ütte kirjavahemärgid	128
2.7.2. Kiilu, kiillause kirjavahemärgid	129
2.7.3. Liitlause kirjavahemärgid	130
2.7.3.1. Rindlause kirjavahemärgid	130
2.7.3.2. Põimlause kirjavahemärgid	131
2.7.3.3. Otsekõne kirjavahemärgid. Jutumärkide kasutamine	133
2.7.3.4. Lauselühendi kirjavahemärgid	134
2.8. Mida lausete koostamisel tähele panna?	137
2.8.1. Sõnavalik	137
2.8.1.1. Sõnakorduste vältimine	137
2.8.1.2. Ühendverbide kasutamine	137
2.8.1.3. Hulgasõna õige kasutus	139
2.8.1.4. Asesõnad lauses	140
2.8.2. Vormivalik	141
2.8.2.1. Õeldise ühildumine alusega	141
2.8.2.2. Hulgasõna ühildumine	141
2.8.2.3. Lisandi ühildumine	142
2.8.2.4. Muud keerulisemad ühildumisuhted	143
2.8.2.5. Valik rektioone, millega tihti eksitakse	144
2.8.3. Lauseehituse probleemid	146
2.8.3.1. Otsekõne muutmine kaudkõneks	146

2.8.3.2. <i>des</i> -lauselühendi õige kasutamine	147
2.8.3.3. Lausete sidumine	147
2.8.3.4. Sõnajärg lauses.	148
2.8.3.5. Ülekoormatud laused	149
2.8.3.6. Poolikud laused	149

3. TEKST

3.1. Tekstiliigid	152
3.2. Mida peaks teadma kirjalike tekstide koostamisest?	153
3.2.1. Eesmärk, teema, probleem, idee	153
3.2.2. Pealkiri	154
3.2.3. Teksti liigendamine	156
3.2.3.1. Sissejuhatus	156
3.2.3.2. Lõpetus	159
3.2.4. Teema arendus. Tekstistrateegiad	160
3.2.4.1. Jutustamine	160
3.2.4.2. Kirjeldamine	160
3.2.4.3. Arutlemine	160
3.2.4.4. Arutluse lõik	162
3.2.5. Tsiteerimine ja refereerimine	163
3.3. Kirjand ja essee	168
3.3.1. Kirjandi eeltöö	169
3.3.2. Alusteksti põhjal kirjutamine	173
3.4. Stiil	175
3.4.1. Stiili valik	175
3.4.2. Argistiil	177
3.4.3. Ametlik stiil	178
3.4.4. Teadusstiil	178
3.4.5. Ajakirjandusstiil	179
3.4.6. Ilukirjandusstiil	180
3.5. Tarbetekstid	184
3.5.1. Avaldus	184

3.5.2. Curriculum vitae	184
3.5.3 Tarbekirjade näited (avaldus, CV, volikiri)	185
3.5.4. Ärikiri	186
3.6. Teadustekstid	191
3.6.1. Artikkel	191
3.6.2. Referaat	191
3.6.3. Uurimistöö	192
3.6.4. Teadustekstide vormistamine	194
3.7. Meedia- ehk ajakirjandustekstid	197
3.7.1. Intervjuu	197
3.7.2. Uudis	197
3.7.3. Reportaaž	198
3.7.4. Arvustus	199
3.8. Ilukirjanduslikud tekstid	199
3.9. Mida peaks teadma suulistest tekstidest?	200
3.10. Kõne	200
3.11. Keeleviisakus ja keeleline etikett	202

4. KEELEABI

4.1. Sõnaraamatud	203
4.2. Käsiraamatud	206
4.3. Keelenõuandeid	207
4.4. Keelehooldekeskuse väljaanded	208
4.5. Näiteid õppematerjalidest	208
4.6. Keeleabi internetist	210
4.6.1. Sõnaraamatud internetis	210
4.6.2. Käsiraamatud internetis	210
4.6.3. Keelenõuanne	211
4.6.4. Keeletestid	212
Lisad	213

1. SÕNA

Sõnavara

1.1.

Emakeelne kõneleja valdab kümneid tuhandeid sõnu. Sõna kasutamine kõnes ja kirjas eeldab, et inimene teab

- 1) sõna hääldust,
- 2) sõna õigekirja,
- 3) sõna muutmist (käänamist, pööramist),
- 4) sõna kasutamist koos teiste sõnadega, nt fraseologismid, ja lauses, sh rektsiooni,
- 5) sõna põhitähendust ja tähendusvarjundeid,
- 6) sõna suhteid muude sõnadega, nt sünonüümid, antonüümid jms.

Sõnaliigid

1.1.1.

Sõnu saab liigitada mitut moodi. Liigituse aluseks võib olla nt sõnade päritolu, muutmisviis, lauses kasutamise võimalus, tähendus vms.

Liigitus sõnade päritolu järgi

1.1.2.

Päritolu järgi liigitatakse sõnu selle alusel, kust sõnad on keelde tulnud.

Põlissõnad on vanad oma keele sõnad, nt *ema, päev, vesi, maa, koda, maja*.

Laensõnad on teistest keeltest üle võetud sõnad; vanemad laenud on kohanenud eesti keele hääldusega ja neid ei tajuta enam laensõnadena, nt *sada*, *hammas*, *kuld*, *aken*, *aabits* jt, uuemad laenud on säilitanud võõrapärase häälduse ja/või kirjaipildi, nt *lift*, *finiš*, *ateljee*, *parfüüm*.

Tehissõnad on kellegi poolt loodud, ise kombineeritud sõnad, nt *veenma* ja *roim* (J. Aavik), *male* (A. Grenzstein), *maak*, *valk* ja *puit* (J. V. Veski), *taristu* (A. Valdre).

1.1.3. Liigitus muutmisviisi järgi

Sõnade muutmisviis on käänamine või pööramine.

Käändsõnu saab käämata, nt *kord* : *korra* : *korda*.

Pöörd sõnu saab pöörata, nt *loen* : *loed* : *loeb*.

Muutumatud sõnad ei käändu ega pöördu, nt *et*, *ja*, *nii*, *eile*.

1.1.4. Liigitus lauses kasutamise otstarbe järgi

Lauses kasutamise otstarve tähendab seda, kas sõna saab olla lause moodustajaks (lauseliikmeks).

Iseseisvad sõnad saavad olla lauseliikmeteks ja vastavad omaette küsimustele, nt lauses *Lugesin toas raamatut* on kõik sõnad iseseisvad, vastavad küsimustele ja on lauseliikmed: *lugesin* (*mida tegin?* öeldis), *toas* (*kus?* määrus), *raamatut* (*mida?* sihitis).

Abisõnad ei saa olla omaette lauseliikmeks ega vasta küsimusele, vaid abistavad iseseisvaid sõnu lauseliikmete moodustamisel või seovad lauseliikmeid ja lauseid, nt *Anu ja Ants*, *kukkus alla*, *ei tule*.

Liigitus tähenduse järgi

1.1.5.

Tähenduse järgi on eesti keeles üheksa põhilist sõnaliiki.

- 1. Nimisõnad** e substantiivid märgivad olendeid, esemeid, nähtusi ja mõisteid ning vastavad küsimustele *kes?* (elusolendid) või *mis?* (eluta olendid). Nimisõnad võivad tähistada nii konkreetseid objekte (nt *laud, tool, raamat, inimene, koer*) kui ka abstraktseid mõisteid (nt *rõõm, sõprus, ilu, õilsus*). Teisalt saab nimisõnu liigitada loendatavateks (nt *pall, lamp, vihk, kilogramm*) või loendamatuteks (nt *õhk, vesi, tulevik, inimkond*). Kolmas liigitus on selle järgi, kas nimisõna tähistab üldist, sarnaste objektide liiki või ühte konkreetset objekti. Liiginimetused on **üldnimed** (nt *linn, inimene, ajakiri*), üksikuid objekte tähistavad **pärisnimed** (nt *Tartu, Peeter, Keel ja Kirjandus*).
- 2. Omadussõnad** e adjektiivid näitavad, missugune olend, ese või nähtus on, ja vastavad küsimusele *missugune?* (nt *valge, kandiline, sõbralik*). Omadussõnad võivad märkida objektide aegruumilist mõõdet (nt *suur, väike, pikk, peenike, vana*), olendite füüsilisi omadusi (nt *tugev, nõrk, heledajuukseline*), vaimseid omadusi (nt *tark, julge, hea, rõõmsameelne*), kuulumis-, nägemis-, haistmis- või maitsmisaistingute omadusi (nt *vaikne, sinine, aromaadne, soolane*) või suhet (nt *jäine, aastane, linlik*).
- 3. Arvsõnad** e numeraalid märgivad arvu või järjekorda. **Põhiarvsõnad** näitavad hulka ja vastavad küsimustele *mitu?* *kui palju?* (nt *kolm, kolmteist, kolmsada*), **järgarvsõnad** näitavad järjekorda ja vastavad küsimusele *mitmes?* (nt *kolmas, kolmeteistkümmes, kolmesajas*).
- 4. Asesõnad** e pronoomenid asendavad nimi-, omadus- ja arvsõnu, kuid on sisult tühjemad, abstraktsemad. Asesõnad vastavad asendatavate sõnadega samadele küsimustele (nt *mina – kes?*, *see – mis?*, *mõned – mitu?*, *niisugune – missugune?*).

NB! Ka käandsõnade küsimused on asesõnad.

Isikulised asesõnad tähistavad isikut (*mina, sina, tema, meie, teie, nemad* ja nende sõnade lühemad vormid *ma, sa, ta, me, te, nad*).

Enesekohased asesõnad näitavad, et tegevus on suunatud kõneleajale endale, nt *ise, enese/enda, oma, iseenesel/iseenda, omaenesel/omaenda*.

Vastastikused asesõnad viitavad tegevuse vastastikkusele, milles osaleb kaks või rohkem osalist, nt *üksteise, teineteise*.

Näitavaid asesõnu kasutatakse siis, kui kõnesituatsioonis on mingit objekti juba nimetatud ja kuulaja-lugeja teab, millest on juttu, nt *see, too, seesama, niisugune, selline, samasugune*.

Küsivad ja siduvad asesõnad on kõik käandsõnade küsimused, nt *kes, mis, kelle, mille, missugune, mitu*. Küsivaid asesõnu kasutatakse küsilause (*Kes see poiss on?*), siduvaid asesõnu põimlause kõrvalause sidumiseks pealausega (*Ma tean, kes see poiss on*).

Umbmäärased asesõnad viitavad täpselt määratlemata või tundmatule objektile, nähtusele või tunnusele, nt *keegi, miski, mingi, mõni, muu, kumbki, emb-kumb*.

5. Tegusõnad e verbid väljendavad tegevust või olemist ning vastavad küsimustele *mida tegema? mida teha? mida teeb?* jne.

Tegevusverbid väljendavad liikumist, töötamist, mõtte- ja tahteavaldusi, nt *jooksma, tulema, vaatama, kuduma, mõtlema, ütlema, soovima*.

Olemisverbide sisuks on olemine, nt *olema, näima, seisma, rip-puma, asetsema*.

Objekti järgi liigitatakse tegusõnad sihilisteks ja sihituteks.

Sihilised tegusõnad viitavad tegevuse sihtmärgile, nt *lugema, vaatama, kinkima, ootama*. Lauses on harilikult ka sihtis (küsimus *keda?* või *mida?*), nt *Juku loeb raamatut, Anu vaatab filmi*.

Sihitud tegusõnad ei ole millelegi suunatud, nt *olema, seisma, jooksuma, tunduma*.

Koosseisu järgi liigitatakse tegusõnu liht-, liit-, ühend- ja väljend-verbideks.

Lihtverbid väljendavad oma tähendust ühe sõnaga, nt *võtma, kirjutama, hoidma*.

Liitverbid koosnevad kahest kokkukirjutatavast tüvest, mille asendit ei saa teineteise suhtes vahetada, nt *iseloomustama, abielluma, tasakaalustama, kahekordistama*.

Ühendverbid koosnevad tegusõnast ja abimäärsõnast, mis muudab tegusõna tähendust, nt *ette võtma, alla kirjutama, ära hoidma* (vrd sõnade *võtma* ja *ette võtma* tähendust).

Väljendverbid koosnevad tegusõnast ja nimi- või asesõnast. Enamasti on need kindlaks kujunenud püsiühendid, millel on üksiksõnadest erinev tähendus, nt *omaks võtma, korstnasse kirjutama, vaos hoidma, korrale kutsuma*.

NB! Ühend- ja väljendverbide osad võivad üksteise suhtes oma kohti vahetada, nt *ette võtma*, aga *võttis ette*, *alla kirjutama*, aga *kirjutati alla*, *vaos hoidma*, aga *hoiab vaos*.

Tegusõna vormide hulgas on nii liht- kui ka liitvorme. **Liitvormid** koosnevad ühest sõnast (nt *kirjutan, kirjutas, kirjutati, kirjutatakse*), **liitvormide** moodustamiseks võetakse appi tegusõna *olema* mingi vorm,

et väljendada kas täis- või enneminevikku (nt *olen kirjutanud, oli kirjutatud*), või eitussõnad *ei* ja *ära*, et väljendada eitavat kõnet (nt *ei kirjutanud, ärge kirjutage*). Liitvormide puhul kannab sõna põhitähendust siiski põhisõna ise (toodud näidetes *kirjutama*), **abisõnade** (*olema, ei, ära*) ülesanne on ainult grammatiliste vormide moodustamine.

6. Määrsõnad e adverbid määravad aega, kohta, viisi, hulka vms (nt *täna, siin, kiiresti, vähe*).

Iseseisvad määrsõnad vastavad omaette küsimustele (*täna – millal?, siin – kus?, kiiresti – kuidas?, vähe – kui palju?*).

Abimäärsõnad (nt *üle, läbi, ette, ümber, üles, alla*) kuuluvad tegusõna juurde ja annavad sellele uue tähendusvarjundi ega vasta iseseisvale küsimusele (nt *välja andma, ümber kirjutama, ette ütlema, üles tunnistama*).

Rõhumäärsõnad rõhutavad mingit sõna või lauseosa (nt *ka, ju, isegi, küllap, võib-olla*), nende kohta ei saa küsimust esitada.

Iseseisvaid määrsõnu liigitatakse ka tähenduse järgi.

Kohamäärsõnad tähistavad ruumilisi suhteid ja vastavad küsimustele *kuhu? kus? kust?* ja muutuvad kolmes kohakäändes, nt *siia : siin : siit, eemale : eemal : eemalt, ettepoole : eespool : eestpoolt*.

Ajamäärsõnad märgivad ajalisi suhteid ja vastavad küsimustele *millal? kui kaua? kui sageli?* jne, nt *täna, varsti, harva, tihti, praegu*.

Viisi- ja seisundimäärsõnad väljendavad tegevuse toimumise laadi või iseloomustavad seisundit. Mõlemal juhul on küsimus *kuidas?*, nt *jalgsi, käsitsi, kindlalt, selili, kössis, salaja*.

Hulga- ja määramäärsõnad väljendavad objektide hulka või oma-duse määra ja vastavad küsimusele *kui palju? mil määral?*, nt *väga, üsna, eriti, peaaegu, liiga, veidi*.

NB! Määrsõnade küsimused *kus, millal, kuidas, kui palju* jt on samuti määrsõnad, mida kasutatakse küsilause moodustamiseks (*Kuhu sa lähed?*) või põimlauses kõrvallause alustamiseks (*Ütle mulle, kuhu sa lähed*).

7. Kaassõnad e pre- või postpositsioonid (nt *ees, taga, juures, üle*) kuuluvad nimisõnade või asesõnade juurde ja väljendavad koos nendega ruumi (nt *ukse ees – kus?*), aega (nt *enne lõunat – millal?*), põhjust (nt *tema pärast – miks?*), vahendit või abinõu (nt *seina najal, kirja teel*), hulka (*kilode viisi, üle aasta*) vms. Kaassõna ei vasta omaette küsimusele.

8. Sidesõnad e konjunktsioonid seovad sõnu, lauseosi ja lauseid (*ning, ega, kui, aga, sest*). Tähtsuse järgi võivad sidesõnad olla kas ühendavad (nt *ja, ning, ega, ehk, kui ka*), eraldavad (nt *või, kas või*), vastandavad (nt *aga, kuid, ent*), möönvad (nt *kuigi, ehkki, olgugi et*), põhjendavad ja seletavad (nt *sest, sellepärast et*), võrdlevad (nt *kui, nagu, otsekui, justkui*), aega määravad (nt *kui, kuni, enne kui*) jms.

Koosseisult on sidesõnad **lihtsidesõnad** (koosnevad ühest sõnast, nt *ja, et, sest, aga*) ja **ühendsidesõnad** (koosnevad mitmest sõnast, nt *enne kui, olgugi et, ilma et, sellepärast et*).

Funktsiooni järgi liigitatakse sidesõnu alistavateks ja rinnastavateks.

Alistavad sidesõnad on nt *et, kuna, sest, kuigi, ehkki, olgugi, nagu, otsekui, justkui, ilma et, sellepärast et*.

Rinnastavad sidesõnad on nt *ja, ning, ehk, või, ega, aga, kuid, ent, vaid*.

Vt ka liitlause.

9. Hüüdsõnad e interjektsioonid väljendavad tundmusi (nt *ai, ohoo, hurraa*), tahteavaldusi (nt *ae, nōō, kõtt, säh, kuss*) või hääli ja hää- litsusi (nt *sumdi, atsih, plärts, põmm, auh-auh, liiri-lõõri, röh-röh, pliks-plaks, tipa-tapa*).

Sõnaliikide piirid ei ole alati täpselt määratavad. Nii nt võib omadus- sõna *haige* lauses toimida nimisõnana (*Haige (kes?) viidi teise pala- tisse*), *tuhakarva* on tähenduselt omadussõna (*missugune?*), aga ei käändu ega moodusta võrdlusastmeid, *põmdi* on hüüdsõna, kuid võib lauses käituda määrsõnana ja vastata omaette küsimusele, nt *Uks langes põmdi (kuidas?) kinni*.

1.1.6.

Sõnaliikide tabel

Muutmisviisi järgi	Tähenduse järgi	Funktsiooni järgi	Näited
käandsõnad	nimisõnad	iseseisvad sõnad	<i>raamat, laps, au</i>
	omadussõnad		<i>valge, ruuduline, magus</i>
	arvsõnad		<i>viis, sada, kümnes</i>
	asesõnad		<i>tema, see, sarnane</i>
pöördõnad	tegusõnad	abisõnad	<i>ujuma, tahtma, nägema</i>
muutumatud sõnad	määrsõnad		<i>varsti, seal, hästi</i>
	kaassõnad		<i>ette, üles, sisse</i>
	sidesõnad		<i>ees, taga, juures</i>
	hüüdsõnad		<i>ahoi, klirdi, oi-oi</i>